



PUOLANGAN KUNTA

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2024

Puolangan kunnanvaltuustolle

Tarkastuslautakunta

Sisällys

1 TARKASTUSTOIMINTA JA ARVIOINTI	3
1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toimivaltuudet	3
1.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja työohjelma 2024	4
2 VUODEN 2023 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY	5
3 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	5
3.1 Talousarvion sitovuus ja tavoitteiden toteutuminen	5
3.2 Toiminnallisten tavoitteiden/talousarvion toteutuminen	8
3.2.1 Kuntastrategiasta johdettujen tavoitteet	8
3.2.2 Käyttötalouden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	10
3.2.3 Kiinteistö Oy Puolangan Yhtyneet Virastot	12
4 KUNNAN SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA	13
5 HENKILÖSTÖ	14
6 YHTEENVETO	15

1 TARKASTUSTOIMINTA JA ARVIOINTI

1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toimivaltuudet

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallinto- säännön määräyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteen- sovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisenä pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kuntalain 89 §:n mukaan tarkastuslautakunta valvoo sidonnaisuusilmoituksen noudattamista.

Sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Tarkastuslautakunta voi tarvittaessa kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen tai täydentämään jo tehtyä ilmoitusta.

Hallintosäännön 9. luvussa "ulkoinen valvonta" 65 §:ssä on määritelty tarkastuslautakunnan tehtävät:

Sen lisäksi mitä kuntalain 121 §:ssä säädetään, tarkastuslautakunnan on:

- 1) seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilin- tarkastuksen kehittämiseksi.
- 2) huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa, sekä
- 3) tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Esteellisyydet on huomioitu tarkastuslautakunnan arviointityössä.

1.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja työohjelma 2024

Hallintosäännön 2 luvun 7 §:n mukaan tarkastuslautakunnassa on neljä jäsentä ja yhtä monta varajäsentä. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja ja varsinaiset jäsenet voivat olla joko valtuutettuja tai varavaltuutettuja.

Kunnanvaltuusto valitsi kokouksessaan 25.8.2021 § 21 toimikaudekseen tarkastuslautakunnan jäsenet ja heille henkilökohtaiset varajäsenet:

varsinainen jäsen

Heikki Väyrynen, puheenjohtaja
Toivo Moilanen, varapuheenjohtaja
Marjo Jankkila
Virva Suorsa (24.5.2022 lähtien)

varajäsen

Jorma Heikkinen
Kalle Sarsila
Anna Heikkinen
Tellervo Seppänen

Kunnanvaltuuston valitsemana tilintarkastusyhteisönä toimii BDO Audiator Oy, vastuullisena tilintarkastajana JHT Tuomas Peltoperä.

Tarkastuslautakunta hyväksyi vuoden 2025 työohjelman kokouksessaan 20.11.2024. Tarkastuslautakunnan työohjelmaa toteutettiin arviointityössä seuraavasti:

Kokousaika	Arviointikohde	Kutsuttavat
20.11.2024	Tilikauden 2024 arvioinnin työohjelma Kunnan toiminnan ja talouden yleiskatsaus Tilintarkastajan työohjelman esittely Sidonnaisuusilmoitukset Talousarvio 2025	<i>Haastattelut:</i> Pormestari/hallintojohtaja Tilintarkastaja
11.12.2024	Sivistyslautakunnan alainen toiminta (opistot sekä yleinen ajankohtaiskatsaus) Kunnanhallituksen antaman arviointikertomusta koskevan vastineen käsittely	<i>Haastattelut:</i> Sivistysjohtaja
5.2.2025	Tekninen toimi (kaavoitus- ja maankäyttö, ympäristön hoito, ostopalvelujen laadunvalvonta sekä yleinen ajankohtaiskatsaus) Kiinteistö Oy Puolangan Yhtyneet Virastot	<i>Haastattelut:</i> Tekninen johtaja
2.4.2025	Pormestarin/hallintojohtajan yleiskuuleminen/ajankohtaiset asiat (talous ja tasapaino, konserniohjaus ja -valvonta, sisäinen valvonta ja riskienhallinta, henkilöstö, investoinnit) Tilinpäätöksen 2024 esittely ja toiminnallisten tavoitteiden läpikäynti suhteessa strategiaan/talousarvioon Arviointikertomuksen valmistelun käynnistäminen	<i>Haastattelut:</i> Pormestari/ hallintojohtaja Pormestari/ hallintojohtaja
14.5.2025	Tilintarkastajan raportointi Tilintarkastuskertomuksen käsittely Arviointikertomuksen hyväksyminen	Tilintarkastaja Tilintarkastaja

Arvioinnin painopistealueina olivat strategiset tavoitteet, konserniohjaus ja sisäinen valvonta sekä riskienhallinta, sivistysala (opistot ja yleinen ajankohtaiskatsaus) ja tekninen toimi (kaavoitus- ja maankäyttö, ympäristön hoito, ostopalvelujen laadunvalvonta sekä yleinen ajankohtaiskatsaus) sekä henkilöstö, investoinnit ja konserniyhtiöistä Kiinteistö Oy Puolangan Yhtyneet Virastot. Arvioinnin tietolähteinä tarkastuslautakunta on käyttänyt vuoden 2024 talousarviota ja tilinpäätöstä sekä toimintakertomusta, toimielinten pöytäkirjoja liitteineen, kirjallista kuulemisaineistoa sekä ohjeita ja sääntöjä.

2 VUODEN 2023 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY

Valtuusto käsitteli vuoden 2023 arviointikertomuksen kokouksessaan 3.6.2024 § 15 ja edellytti kunnanhallitukselta, että arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista ja suosituksista annetaan vastaukset syksyllä 2024 ennen talousarviokäsittelyä. Valtuusto merkitsi kunnanhallituksen antaman lausunnon toimenpiteistä tiedoksi kokouksessaan 14.10.2024 § 22.

Sivistyslautakunta on käsitellyt arviointikertomuksen 7.10.2024 § 35 ja merkinnyt arviointikertomuksen huomiot tiedoksi ja todennut, että jatkossa kiinnitetään huomiota toiminnan arvioinnissa myös tuloksellisuuteen ja palvelun laatuun. Myös tekninen lautakunta on käynyt keskustelua arviointikertomuksesta vuodelta 2023 kokouksessaan 17.9.2024 § 59. Lautakunta merkitsi arviointikertomuksen huomiot tiedoksi.

Kunnanhallituksen lausunnossa todetaan, että vuoden 2025 talousarvion valmistelussa kiinnitetään huomiota numeerisen arvioinnin toteutumiseen sekä vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden mittaamiseen. Vastineessa lisäksi todettiin, että toimintakertomuksessa avataan mahdollisten poikkeavien erien käsittelyä. Työllisyyspalvelut siirtyvät 1.1.2025 alkaen kuntien vastuulle, jolloin kunnalla on paremmat vaikutusmahdollisuudet työttömyyden aiheuttamiin kuluihin. Kunnanhallitus toteaa (8.10.2024 § 67) sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan osalta, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje päivitetään vuoden 2024 aikana.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje on päivitetty 24.10.2024.

3 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

3.1 Talousarvion sitovuus ja tavoitteiden toteutuminen

Sosiaali- ja terveystaloustoimintatuet tuotettiin Terveystalo Kuntaturva Oy:n toimesta, kun Terveystalo Kuntaturva Oy toimii Kainuun hyvinvointialueen sopimuskumppanina. Sopimus on voimassa 31.12.2025 saakka, jonka jälkeen on käytettävissä kahden vuoden optiokausi. Kainuun hyvinvointialueen aluehallitus on todennut 9.12.2024 § 322, ettei Terveystalo Kuntaturva Oy aio käyttää sopimuksen mukaisia optiovuosia 2026–2027. Terveystalon palvelut jatkuvat normaalisti vuoden 2025 ajan. Hyvinvointialue ratkaisee vuoden 2025 aikana, miten sen järjestämisvastuulla olevat palvelut jatkossa tuotetaan.

Vuonna 2024 valmistauduttiin TE-palveluiden siirtymiseen kuntien hoidettavaksi. Kajaanin kaupunki toimii Kainuu-Koillismaan työllisyysalueen vastuukuntana.

Kunnan asukasmäärä laski 13 henkilöllä vuodesta 2023. Vuoden 2024 asukasmäärä oli 2346 henkilöä. Työttömyysaste oli vuoden 2024 aikana keskimäärin 18,7 %. Puolangalla työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 21 % joulukuun lopussa. Lukumäärällisen työttömien työnhakijoita oli yhtä paljon kuin vuoden 2023 lopussa. Työttömyysaste oli Kainuussa joulukuun lopussa 12,2 %, alueista yhdeksänneksi vähiten ja 1,4 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuotta aiemmin. Koko maassa työttömyysaste oli 12,0 %, mikä on 0,8 prosenttiyksikköä vuoden takaista enemmän. (Lähde: ELY-keskuksen työllisyyskatsaus, Kainuu, joulukuu 2024).

Talousarvion sitovuus:

- *käyttötaloulosa*; tulosalueittain netto=toimintakate,
- *investointiosa*; investointien pääkohdat,
- *tuloslaskelmaosa*; talousarvion mukaisesti valtionosuudet, verotulot sekä rahoitustuotot ja -kulut (tätä sitovuustasoa ei ole määritetty valtuustossa, mutta on raportoitu tilinpäätöksessä).

Käyttötalouden sitovat taloudelliset tavoitteet toteutuivat tulosalueittain (toimintakate) vuonna 2024 seuraavasti:

Käyttötaloudenosa	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Poikkeama	Toteutuma %
Vaalit	-11 192	-20 692	-13 007	- 7 685	62,9
Tarkastustoiminta	-18 200	-18 279	-18 527	248	101,4
Hallinto- ja elinvoima-asiat	-2 556 567	-1 786 196	-1 700 628	-85 568	95,2
Sivistystoimiala	-4 623 207	-4 867 166	-4 772 619	-94 547	98,0
Tekninen toimiala	-881 616	-1 097 312	-1 066 383	- 30 929	97,2

Valtuusto päätti vuoden 2024 talousarviosta 12.12.2023 § 32. Lisämäärärahoja myönnettiin toimintakuluihin yhteensä 210.000 euroa. Toimintakate toteutui muutettua talousarviota paremmin lukuun ottamatta tarkastuslautakuntaa, joka toteutui suunnitellun mukaisena.

Käyttötalouden toimintatuotot olivat 3,9 milj. euroa (112 %), missä merkittävin ylitys 0,45 milj. euroa kertyi myyntituottoihin. Toimintakulut olivat yhteensä 11,5 milj. euroa (2023: 11,7 milj. euroa), joka alitti talousarvion 90.800 eurolla (99 %). Huomattavin toimintamenojen ylitys toteutui muissa toimintakuluissa (179.000 euroa). Palveluiden ostot alittivat talousarvion 368.000 eurolla ja alkuperäisen talousarvion 174.000 eurolla.

Toimintakatteeksi muodostui -7,6 milj. euroa (2023: -8,1 milj. euroa). Toimintakate alitti muutetun talousarvion 0,52 milj. eurolla (tuloslaskelma). Merkittävin toimintakateen vajeen kasvu vuoteen 2023 verrattuna toteutui teknisellä toimialalla 185.000 euroa. Sivistystoimialan toimintakate alitti talousarvion 95.000 eurolla, mutta toimintakateen vaje kasvoi 150.000 eurolla vuodesta 2023. Toimintatuottojen osuus toimintakuluista oli 34 % (2023: 31 %). Konsernijohto seuraa säännöllisesti yhtiöiden toimintaa ja talouden kehittymistä.

Tuloslaskelmaosan sitovat taloudelliset tavoitteet toteutuivat rahoituserittäin vuonna 2024 seuraavasti:

Tuloslaskelmaosa	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Poikkeama	Toteuma %
Verotulot	5 123 330	5 143 000	5 275 566	132 566	102,6
Valtionosuudet	4 000 922	3 783 038	3 778 959	-4 079	99,9
Korkotulot		29 920	50 857	20 937	179,0
Muut rahoitustulot	7 000	9 300	6 335	-2 965	65,0
Korkomenot	-65 000	-71 884	-111 895	-40 011	155,7
Muut korkomenot	-10 000	-10 500	-6 896	3 604	65,7

Verotulot toteutuivat suunniteltua hieman paremmin ja verotulojen muutos vuoteen 2023 verrattuna oli 3 %. Vuoden 2024 talousarviossa verotuloiksi arvioitiin 5,14 milj. euroa. Verokertymä oli yhteensä 5,28 milj. euroa, josta kunnan tuloveron osuus on 3,4 milj. euroa, kiinteistöveron osuus 0,9 milj. euroa ja yhteisöverotuoton osuus 0,9 milj. euroa. Merkittävin poikkeama toteutui kunnan tuloverojen osalta. Tuloveroja kertyi 191.000 euroa suunniteltua enemmän.

Puolangan kunnan tuloveroprosentti oli 8,9 % (2023: 8,86 %). Kiinteistöveroprosentit olivat seuraavat: yleinen 0,93, vakituisten asuntojen vero 0,55, muiden kuin vakituisten asuntojen vero 1,1 ja voimalaitosvero 3,1.

Valtionosuuksia tilitettiin vuonna 2024 yhteensä 3,8 milj. euroa, kun tilitys vuonna 2023 oli 4,0 milj. euroa. Valtionosuustilityksen muutos vuodesta 2023 oli -5 %. Valtionosuuskertymä toteutui talousarvion mukaisena. Vuosikate kattoi poistot 133 %. Vuosikatetta kertyi asukasta kohden 606 euroa (2023: 413).

Lainoja lyhennettiin 831.296 euroa. Rahavarat vähenivät vuoden 2024 aikana 1,9 milj. euroa ja rahavarat olivat 31.12.2024 yhteensä 1.865.437 euroa.

Kuntakonsernin ylijäämäksi kertyi 369.304 euroa, kun vuoden 2024 ylijäämä oli 58.400 euroa. Vuosikatetta kertyi 672 euroa/asukas (2023:493). Vuosikate kattoi poistot 130 %. Rahoituslaskelman toiminnan ja investointien rahavirran kertymä oli negatiivinen 79.000 euroa ja laskennallinen lainanhoitokate on hyvää tasoa (1,5). Taseen kumulatiivinen ylijäämä on 5,4 milj. euroa ja lainakanta 7,8 milj. euroa. Konsernin lainat ja vuokravastuut ovat 3.992 euroa/asukas. Omavaraisuusaste on 64 %, mikä oli samaa tasoa vuonna 2023. Laskennallinen hoitokate on 1,5 (2023:1,2) eli lainanhoitokyky on hyvä. Konsernin taloudellinen tilanne on vakaa. Konsernin lainat ja vastuut, euroa/asukas oli 3.992 (2023: 3.973).

Rahoitusosa toteutui rahoituserittäin vuonna 2024 seuraavasti:

Rahoitusosa	TP 2023	TA 2024	TP 2024	Poikkeama	Toteutuma%
Antolainasaamisten lisäykset					
Antolainasaamisten vähennykset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		1 000 000	0	1 000 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-831 293	-931 296	-831 296		
Lyhytaikaisten lainojen muutos			1 300 000	1 300 000	
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset	-833 058				

Rahoituslaskelman toiminnan ja investointien rahavirta oli -4.000 euroa ja talousarvio alittui 0,77 milj. eurolla. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä viime vuodelta oli 2,6 milj. euroa (2023:3,5 milj. euroa). Laskennallinen lainanhoitokate on 1,9 (2023:1,5) eli hyvää tasoa.

Investointimenot olivat yhteensä 3,9 milj. euroa brutto. Investointeihin saatiin avustuksia 2,4 milj. euroa.

Pitkäaikaisia lainoja ei kertomusvuonna nostettu, vaikka talousarviossa on varauduttu 1,0 milj. euron lainanottoon. Sitä vastoin lyhytaikaisia lainaa nostettiin 1,3 milj. euroa. Hallintojohtajalla on hallintosäännön 59 §:n mukaan oikeus ottaa maksuvalmiuden turvaamiseksi tarvittavaa lyhytaikaista lainaa kunnanhallituksen ohjeistuksen mukaisesti. Kassan riittävyys on 42 pv (2023:109 pv).

Investointiosan sitovat taloudelliset tavoitteet toteutuivat kohteittain vuonna 2024 seuraavasti:

Investointiosa	Määräraha	Toteutuma	Poikkeama
Investoinnit yhteensä	1 710 500	1 558 625	-151 875
Kiinteistöjen hankinta ja myynti	0	-50	-50
Kaavatiet, puistot ja muut yleiset alueet	120 000	73 302	-46 698
Kunnallistekniikka	75 000	36 966	-38 034
Kiinteistöt	470 000	321 509	-148 491
Nuorisotalon pihahanke	2 500	0	-2 500
Bioterminaali, netto	1 023 000	1 126 898	103 898
Tekniset kalustohankinnat	20 000	0	-20 000

Investointien bruttomenot olivat 3,9 euroa ja investointitulot 2,4 euroa. Menot alittivat talousarvion 112.000 eurolla ja vastaavasti tulot toteutuivat suunnitellusti. Investointiavusta (investointitulo) saatiin biokaasulaitokseen 2,4 milj. euroa.

Kunnallistekniikan investoinnit toteutuivat 49 % ja kaavatiet 61 %. Kaavateihin varattiin 120.000 euroa ja siitä käytettiin 73.000 euroa. Kiinteistöjen osalta korjauksia toteutettiin 322.000 eurolla, kun määrärahaa varattiin 470.000 euroa. Bioterminaalin nettomenot ylitti talousarvion 104.000 eurolla, kun toteutuma oli 110,1 %.

Nuorisotalon pihahanke ja teknisen toimen kalustohankinnat eivät toteutuneet. Kiinteistöjen hankinta ja myynnit eivät myöskään toteutuneet. Talousarviossa varauduttiin 50.000 euron hankintoihin ja vastaan suuruisiin ostoihin.

Tarkastuslautakunta toteaa, että valtuuston asettamat sitovat taloudelliset tavoitteet toteutuvat kokonaisuutena pääosin. Pitkäaikaista lainaa ei nostettu vaan 1,0 milj. euroa vaan nostettiin lyhytaikaista lainaa 1,3 milj. euroa. Verotulot toteutuvat arvioitua paremmin. Investointibudjetti toteutui sitovaa tavoitetta 152.000 euroa pienempänä.

3.2 Toiminnallisten tavoitteiden/talousarvion toteutuminen

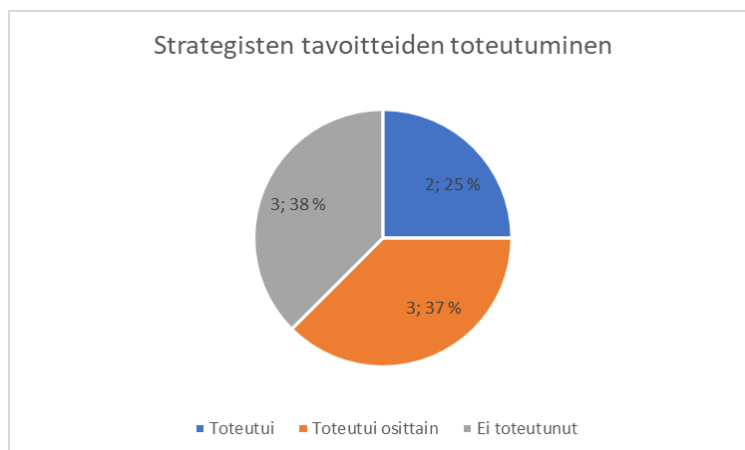
3.2.1 Kuntastrategiasta johdettujen tavoitteet

Valtuusto hyväksyi kunnan uuden strategian vuosille 2022–2025 kokouksessaan 21.6.2022 § 62. Tilinpäätöksessä hallitus on antanut selvitykset kunnan strategisten tavoitteiden toteutumisesta. Strategian viisi kärkitavoitetta ovat seuraavat:

1. Olet lämpimästi tervetullut Puolangalle asumaan
2. Puolangan sotepalvelut ovat vailla vertaansa
3. Puolangan vihreää kultaa ovat bio- ja kiertotalous sekä maa- ja metsätalous
4. Uusi päiväkotikoti, laadukas yksilöllinen opetus ja pieni lukio kasvattavat tulevaisuuden tekijöitä
5. Uudet liikuntapaikat ja Paljakka ovat kunnan vetovoimatekijöitä.

Tavoitteiden toteutuminen

- 1) *Olet lämpimästi tervetullut Puolangalle asumaan*



Tavoitteet, jotka eivät toteutuneet

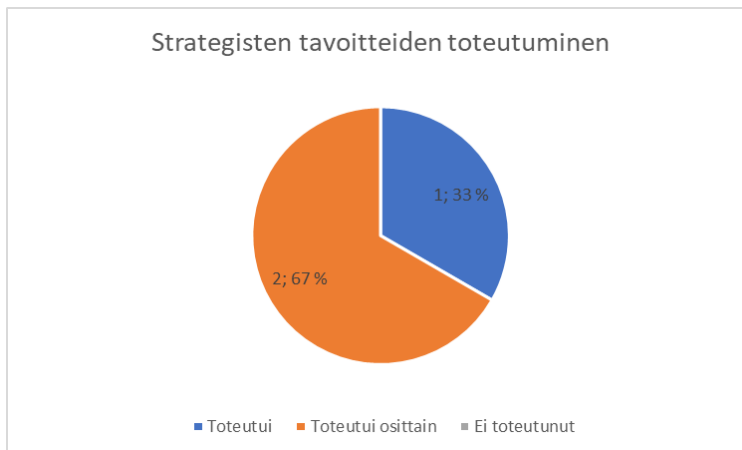
Puolanka on kunta, jonne on hyvä tulla on siellä on hyvä olla

Tulos: Ei toteutunut. Asiakastyytyväisyyden keskiarvo (8,2) on noussut edellisestä tutkimuksesta. Asiakastutkimus 2024: keskiarvo oli 7,8.

Monipaikkaisuuden edistäminen

Tulos: Ei toteutunut. Paikkakunnalla on ollut liittymätietojen perusteella keskimäärin enemmän väestöä kuin vertailuajankohtana (2900, vuonna 2022; 3004)

Tulos: Ei toteutunut. Myytyjen tonttien määrä. Tontteja ei myyty lainkaan, tavoite oli 5 kpl.

2) *Kunnan sotepalvelut ovat vertaansa vailla*

Tavoitteista yksi toteutui ja kaksi osittain. Asiakastyytyväisyys NPS 94,4 ei aivan saavuttanut tavoitetta 96. Hyvinvointikertomus laadittiin, mutta hyvinvointisuunnitelman laatimisen toteutumisesta ei toimintakertomuksessa ole mainintaa.

3) *Bio- ja kiertotalous sekä alkutuotanto tuovat uusiutuvaa energiaa ja tulevaisuuden turvaa kunnalle*Tavoitteet, jotka eivät toteutuneet

Bio- ja kiertotalouden toiminta vakiintuu ja kasvaa

Tulos: Tavoite ei toteutunut. Toimitussopimuksia ei tehty.

Tulos: Tavoite ei toteutunut. Biokaasuraaka-aineita ei käsitelty 2000 tonnia ja kaasuntuotanto on vähintään 1,5 GWh.

Vähintään yksi uusi toimija mukana biokaasuliiketoiminnassa tai sen ympärille syntyneessä muussa bioliiketoiminnassa

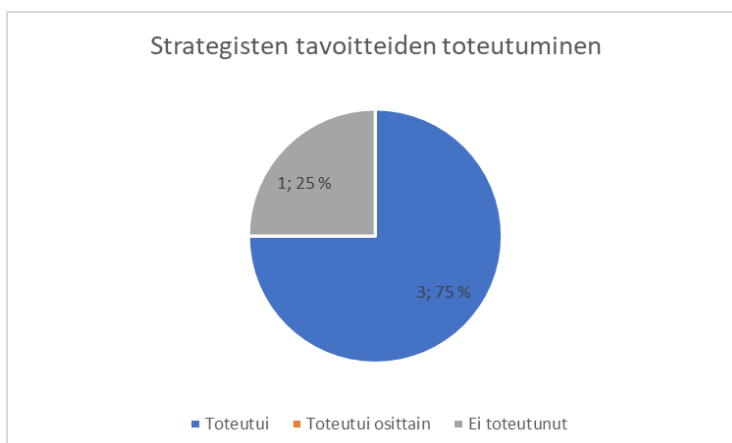
Tulos: Tavoite ei toteutunut. Ei yhtään uutta toimijaa mukana bioliiketoiminnassa.

Hallittu tuulivoimarakentaminen alkaa

Tulos: Ei toteutunut. Tuulivoimapuiston kaavaa ei hyväksytty.

4) *Uusi päiväkotijoukko ja pieni lukio kasvattavat tulevaisuuden tekijöitä*

Tavoitteet toteutuivat. Lukiossa aloitti 13 opiskelijaa, kun tavoite oli 10. Varhaiskasvatuksen lapsimäärä (58,3) on kasvanut vuoden 2021 lapsimäärästä (48,9).

5) *Uudet liikuntapaikat ja Paljakka ovat kunnan vetovoimatekijöitä*

Tavoitteet, jotka eivät toteutuneet

Uusi liikuntahalli ja Honka Areena ovat kovassa käytössä

Tulos: Tavoite ei toteutunut. Liikuntahallin ja Honka-Areenan käyttäjämäärien seuranta otetaan käyttöön vasta 2024/2025 kaudella.

Tarkastuslautakunta toteaa, että strategiasta johdetut tavoitteet ja toimenpiteet toteutuivat osittain. Tarkastuslautakunta toistaa ehdotuksensa tavoiteasetannan ja toteutumisen mittareiden kehittämisestä vielä enemmän numeerisesti mitattavaan suuntaan. Osaan tavoitteista on asetettu mittari, mutta mittarin tavoitearvoa ei ole kaikilta osin määritetty. Toimenpiteiden tarkoituksena on lisätä toiminnan vaikuttavuutta.

3.2.2 Käyttötaloulosan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Hallinto- ja elinvoimapalvelut

Hallinto- ja elinvoimapalveluiden toimintakatetavoite oli 1,7 milj. euroa alittui 86.000 eurolla. Palvelualueista kunnanhallitus (41.000 euroa) ja yhteistoiminta (86.000 euroa) ylittivät talousarvion. Yhteistoiminta -kustannuspaikan ylitystä selittää aiempiin sote-palveluihin liittyvät kustannukset. Muiden palvelualueiden talousarviot alittuivat. Elinkeinopalveluiden talousarvio alittui euromäärisesti eniten (166.000 euroa). Poikkeamasta ei ole annettu selontekoa toimintakertomuksessa.

Kunta osallistui TE-palveluiden uudistamisen valmistelutyöhön. Uuden työllisyysalueen vastuukuntana toimii Kajaanin kaupunki. Työmarkkinatuen kuntaosuus ei kasvanut (194.400 euroa) vuonna 2024. Kuntaosuutta vuonna 2023 tilitettiin 197.000 euroa, mikä kasvoi 24 % vuodesta 2022.

Honkavaaran biokeskusalueelle rakennetaan energiapuuterminaalia, joka valmistui pääosiltaan kertomusvuonna. Kunta on mukana Ylä- ja Itä-Kainuun vihreän siirtymän osaamiskeskushankkeessa, jossa suunnitellaan Ylä- ja Itä-Kainuun energia ja raaka-ainepotentiaalin hyödyntämistä. Puolangalla aloitti seitsemän uutta yritystä vuonna 2024.

Tarkastuslautakunta toteaa, että toimintakertomuksessa ei ole annettu selkoa kulujen aiheutumisperusteista. Tarkastuslautakunta suosittaa antamaan selonteon olennaisten poikkeamien syistä. Tarkastuslautakunta esittää huolensa työmarkkinatuen kuntaosuuden maksun kasvusta, kun tukea maksetaan yli 100 päivää työttömänä olleista vuoden 2025 alusta lukien.

Sivistystoimiala

Toimintakertomuksessa on esitetty tilikauden toimintakuvaus laajasti toimintayksiköittäin. Esityksestä saa kattavan kuvan kertomusvuoden toiminnasta. Tavoitteiden toteutumista kuvaavien mittareiden lisäksi toiminnan toteutumisen vaikuttavuuden ja laadun arviointia voisi lisätä.

Sivistystoimialalle on asetettu strategiasta johdetut toiminnalliset/laadulliset tavoitteet. Tavoitteita oli asetettu kaikkiaan yhdeksän, joista yksi tavoite ei toteutunut. Liikuntatapahtumia, joissa liikuntatoimi on mukana, toteutui yhdeksän, kun tavoite oli 12. Merkittävimpiä saavutuksia olivat mm. jokainen peruskoulun 9. luokkalainen sai päättötodistuksen sekä jatkokoulutuspaikan ja kansalaisopistossa opiskelijoita >350. Uusi päiväkotitoiminta, laadukas yksilöllinen opetus ja pieni lukio kasvattavat tulevaisuuden tekijöitä, asiakastytytyväisyyden tavoite 8 (asteikolla 1–10) toteutui, kun tulos oli 8,6.

Varhaiskasvatuksen piirissä oli syksyllä 2024 yhteensä 66 lasta, joista esiopetuksessa oli 15. Varhaiskasvatuksen toimintakatetavoite 1,1 milj. euroa alittui 129.000 eurolla. Lasten kotihoidontuen kuntalisää maksettiin 23.300 euroa. Varhaiskasvatuspalveluiden kokonaisulkoistus jatkui sopimuksen mukaisesti toimintavuonna.

Perusopetuksen oppilasmäärä oli syksyllä 2024 yhteensä 156 oppilasta (2023:165). Oppilasmäärä on laskussa. Perusopetuksen toimintakatetavoite 2,52 milj. euroa ylittyi 98.000 eurolla. Selontekoa talousarvion ylittymisestä toimintakertomuksessa ei annettu.

Toimintakertomuksesta ilmenee, että Puolankajärven koulu on saanut erityisavusta kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön kehittämiseksi ja vahvistamiseksi. Kehittämishanke päättyi 31.12.2024. Koulunuorisotyö on yksi keino ehkäistä koulukiusaamista. Resurssiopettaja yhtenäiskouluun -hanke jatkuu 31.12.2027 saakka. Tällä hankkeella tuetaan tehostetun tuen ja erityisen tuen oppilaiden parempaa mahdollisuutta opiskella oman ryhmänsä kanssa ja turvataan oppilaalle yksilölliset oppimistavoitteet.

Lukiokoulutuksen oppilasmäärä oli 28 (2023:24). Vuonna 2024 lukion aloitti 13 opiskelijaa. Lukio-opinnot keskeytti kaikkiaan neljä opiskelijaa, kun aiempina vuosina keskeyttäjiä on ollut yksi tai ei lainkaan. Lukion oppilaille tarjotaan kausikortti kuntosalille ja Puolangan kansalaisopistoon. Henkilöautokorttiedulla vahvistetaan lukion vetovoimaisuutta. Mikäli syventävien kurssien opiskelijamäärän jää Puolangan lukiossa alle kolmen opiskelijan, opetus järjestetään Paltamosta tai Suomussalmelta tai Puolangan lukiosta lopetus lähetetään edellä mainittuihin lukioihin. Näistä kurseista sovitaan kevään suunnittelukokouksessa ja suunnitelmaa tarkennetaan lukukauden edetessä. Valtionosuuden yksikköhinta vuonna 2024 oli 20.704 euroa ja oppilaskohtainen kustannus (netto) oli 16.417 euroa. Lukiokoulutuksen toimintakatetavoite 434.000 euroa ylittyi 26.000 eurolla.

Kansalaisopiston 57. toimintavuosi käynnistyi syksyllä 2024. Opintoseteliavustusta myönnettiin 129 henkilölle. Kevätnäyttely toteutettiin Monitoimitalolla ja lisäksi sähköisenä näyttelynä. Kansalaisopiston toimintakatetavoite 152.000 euroa ylittyi 12.000 eurolla. Kansalaisopistossa opiskeli vuonna 2024 yhteensä 355 opiskelijaa ja toteutunut tuntimäärä oli 4.040, kun valtionosuustuntimäärä oli 2.311 tuntia.

Nuorisotyön asiakaskäyntejä toteutui 4879 (4500 v. 2023, 2851 v. 2022, 1044 v. 2021, 1343 v. 2020 ja 5000 v. 2019) eli käyntimäärä palautui ennen koronaa olevaan tasoon. Toimintakatetavoite 159.000 euroa alittui 14.000 eurolla. Liikuntatoimen toimintakatetavoite alittui 44.000 eurolla ja kirjastotoimessa ylittyi 4.000 eurolla. Kulttuuritoimessa toimintakatetavoite ylittyi 4.000 eurolla.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sivistystoimialan toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin ja toimintakatetavoite alittui 95.000 eurolla. Toimintatuotot toteutuivat suunniteltua paremmin. Tarkastuslautakunta toteaa, että toiminnan raportointi on kattava ja toiminnallisia tavoitteita mitataan määrällisin mittarein. Tarkastuslautakunta toteaa myönteisenä kehityksenä varhaiskasvatuksen olevien lasten määrän kasvun. Myönteistä kehitystä tapahtui myös aloittavien lukiolaisten määrässä, mutta huolestuttavana pidetään lukion keskeyttäneiden määrän merkittävää kasvua.

Tekninen toimiala

Toimintakertomuksessa on esitetty tilikauden toimintakuvaus toimintayksiköittäin. Selonteko antaa hyvän kuvan toimialasta.

Tekninen toimiala on asettanut strategiasta johdetut toiminnalliset/laadulliset tavoitteet vuodelle 2024. Valokuituverkkoa on rakennettu osaan taajamaa. Tuulivoimapuistokaavoitukset eivät toteutuneet. Viisi rakennuslupaa myönnettiin asuntojen muutoksiin.

Teknisen toimialan toimintakatteen vaje 1,1 milj. euroa alittui 31.000 eurolla. Toimintatuotot ylittivät talousarvion 226.000 eurolla ja toimintakulut 194.000 eurolla.

Teknisten palveluiden hallinnon tavoitteena oli vuonna 2024 henkilöstön kouluttaminen. Henkilöstö koulutautui verkkokursseilla. Teknisten palveluiden hallinnon toimintakatetavoite alittui 10.000 eurolla.

Lupa ja valvonta palveluissa lupavalvonnan henkilöstöä koulutettiin. Etäkoulutuksiin osallistuttiin kolme kertaa. Osoiterekisterin päivitys valmistui. KuntaNet järjestelmään lisättiin kuntatekniikan verkkoaineisto. Rakennuskannan verotustietoja päivitettiin sekä rakennus- ja osoitetietojärjestelmän käyttöä laajennettiin. Toimintakate alitti talousarvion 18.000 eurolla.

Liikenneväylät ja yleiset alueet palveluiden toimintakatteeksi asetettiin 403.000 euroa, kun toteutuma oli 523.000 euroa. Selontekoa olennaisesta poikkeamasta ei annettu. Liikunnallisen pihan viimeistelytöet saatiin päätökseen. Ulkoilureittien pohjat kunnostettiin, mutta juoksuradan kunnostukseen ei saatu kilpailutuksessa tarjouksia.

Tilapalvelun toimintakatetavoite 446.000 euroa ylittyi, kun toimintakatteeksi muodostui 485.000 euroa. Siivouspalvelujen toimintakatetavoite oli 165.000 euroa ja se alittui 12.000 eurolla.

Vesi- ja lämpölaitosten ja muut myytävät palvelut yksikön toimintakatetavoite -0,7 milj. euroa alittui 35.000 eurolla. Vesi- ja viemärlaitosten (kirkonkylä ja Paljakka) tilikauden tulos yhteensä oli 39.600 euroa (2023:60.000). Paljakan vuosi oli tappiollinen -42.200 euroa. Vesi- ja viemärlaitosten kirjanpito on asianmukaisesti eriytetty. Lämpölaitosten (kirkonkylä ja Paljakka) tulos osoitti tappiota -38.000 euroa (2023: -120.000). Vuosi 2022 oli myös tappiollinen -94.000 euroa. Tilinpäätösten yhteenvedot on esitetty toimintakertomuksessa.

Kirkonkylän vesi- ja viemärlaitoksen myyntituotot kattavat käyttökustannukset. Tilikauden tulos poistojen jälkeen oli 81.900 euroa. Toiminta on terveellä pohjalla. Paljakan osalta käyttökustannukset ovat 26.300 euroa myyntituottoja suuremmat. Lämpölaitoksista kirkonkylän osalta myyntituotot ovat vajaa 1.000 euroa käyttökustannuksia suuremmat, kun Paljakan osalta käyttökustannukset ovat noin 5.000 euroa myyntituottoja suuremmat. Kirkonkylän vesi- ja viemärlaitosta lukuun ottamatta muut laitokset ovat tehneet tappiota kolmen viimeisen vuoden aikana. Myyntituotot ja käyttökulut sisältävät myös sisäiset erät.

Maa- ja metsätilojen toimintakatetavoite 127.000 euroa toteutui 57.700 euroa suunniteltua paremmin. Toimintakuluja kertyi noin 25.000 euroa arvioitua vähemmän. Kunnan metsätalouden kestävän hakkuusuunnitelman mukainen tuottotavoite saavutettiin ja toteuma oli 202.700 euroa. Kunnan varikon toimintakatetavoite 22.000 euroa ylittyi 20.000 eurolla.

Tarkastuslautakunta toteaa, että teknisen toimialan toiminnalliset tavoitteet saavutettiin ja isoja hankkeita vietiin eteenpäin. Biotermiinalihanke on valmistumassa ja valokuituverkkoa rakennettiin osaan taajamaan. KuntaNet-järjestelmään lisättiin kunnallistekniikan verkkoaineisto. Kiinteistöjen ylläpitojärjestelmä saatiin valmiiksi ja vuokra- ja palvelusopimukset on siirretty Cloudia-järjestelmään.

Tarkastuslautakunta on huolissaan kolmen tappiollisen laitoksen tilanteesta. Myyntituotot eivät kata toiminnasta aiheutuneita käyttökustannuksia.

3.2.3 Kiinteistö Oy Puolangan Yhtyneet Virastot

Kiinteistöyhtiö omistaa toimistorakennuksen Puolangan taajamassa. Yhtiön keskeisimmät vuokralaiset ovat Metsähallitus ja Oulun poliisilaitos. Kiinteistössä on kunnan etätyötilat, joita kunnan elinvoimapaalvelut vuokraa lyhytaikaiseen toimistokäyttöön. Kiinteistöyhtiön tilikauden tappioksi kertyi -599 euroa.

Toimintakertomuksessa ei ilmene, onko kiinteistöyhtiölle asetettu tavoitteita.

4 KUNNAN SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA

Kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä selkoa, miten sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta on kunnassa järjestetty. Puolangan kunnassa on hyväksytty vuonna 2019 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistus. Kunnanhallitus valtuutti ohjeen hyväksymisen yhteydessä (18.3.2019 § 37) pormestarin hyväksymään ohjeeseen sellaiset vähäiset korjaukset ja täsmennykset, jotka ovat tarpeellisia sen ajan tasalla pitämiseksi. Ohjeistus on ajantasaistettu 24.10.2024. Tilinpäätösvuonna ei ole havaittu toteutuneita merkittäviä riskejä.

Riskienhallinnan selonteossa todetaan merkittävimmän toiminnallisen riskin kohdentuvan henkilöstöön ja erityisesti avainhenkilöstöön. Tiedon ja osaamisen siirtämiseen ei jää aikaa, jos työntekijä jää pois työstä nopealla aikataululla. Riskiin on varauduttu jakamalla tietoa useammalle henkilölle ja nimeämällä varahenkilöt. Tietojärjestelmän toimintahäiriöihin ja mahdollisiin väärinkäytöksiin on varauduttu.

Kunnan taloudellinen tilanne on vakaa. Vuonna 2025 toteutettavat investoinnin (1,0 milj. euroa) kasvattavat lainamäärää (TA 2025: 2,0 milj. euroa). Uudella lainalla katetaan lisäksi lainojen lyhennyksiä. Investointeja on arvioita väestörakenteen kehityksen, toiminnallisten tarpeiden sekä talouden kantokyvyn näkökulmasta. Investointeja on kuitenkin tehtävä myös kunnan elinvoiman ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Valtionosuudet leikkaukset sekä vuodelle 2027 kaavailtu valtionosuusuudistus leikkaa arvion mukaan kunnan valtionosuuksia 0,5–1,5 milj. euroa. Rahoitusriskinä on kunnan velkaantuminen ja korkotason nousu. Riskiin on varauduttu siten, että 80 % lainoista on kiinteäkorkoisia ja kunnan talous pidetään vakaana sekä toimintavuodet riittävän ylijäämäisinä.

Puolangan kunnalla on Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kanssa keskeneräinen eläkevastuumaksuihin liittyvä riita-asia, joka koskee Kainuun sairaanhoitopiiriin ja sitä edeltävien kuntayhtymien ennen vuotta 2005 kertyneitä eläkemenoperusteisia maksuja. Asiaan liittyviin taloudellisiin vaikutuksiin on varauduttu ja asia on ratkaistu Pohjois-Suomen hallinto-oikeudessa kunnan eduksi. Valituslupaa Korkeimmalta hallinto-oikeudelta on haettu viivästyskorkojen ja osittaisen vanhentumisen osalta.

Vastuualueet raportoivat talousarviossa annettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta sekä muista oleellisista havainnoista osavuosisikatsauksissa sekä tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa.

Vakuutus sopimukset on kilpailutettu ja käydään läpi vuosittain kunnan vakuutusmeklarin kanssa. Kunnan vahinkoriskit koostuvat kiinteistöihin kohdistuvista vahinkotapahtumista sekä henkilöstön, oppilaiden tai asiakkaiden tapaturmista. Riskeihin on varauduttu pitämällä vakuutukset, turvallisuuteen liittyvät ohjeet ja tarkastukset ajan tasalla.

Kunnalla on kattava vakuutusturva vahinkoriskien realisoitumisen varalta. Kunnan vakuutukset ovat Pohjolassa ja vakuutusmeklari Novum Oy:stä. Kunnan työntekijöiden ryhmähenkivakuutus on Kevassa. Kunnanhallitus seuraa lautakuntien työskentelyä pöytäkirjojen välityksellä. Pormestarin ja hallintojohtajan viranhaltijapäätökset ovat nähtävillä kunnanhallituksessa, sivistystoimialan viranhaltijapäätökset sivistyslautakunnassa sekä teknisen toimialan viranhaltijapäätökset teknisessä lautakunnassa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sisäisen valvonta ja riskienhallinta on toteutettu riittävässä laajuudessa. Tarkastuslautakunta ehdottaa antamaan selonteon yleisellä tasolla siitä, miten tietojärjestelmien toimintahäiriöihin ja kyberturvallisuusriskeihin on varauduttu. Tarkastuslautakunta korostaa taloudenhoidon suunnitelmallisuuden ja talouden vakaana pitämisen tärkeyttä velvoitteiden hoitamisen varmistamiseksi ja valtionosuusleikkauksiin varautumiseksi.

5 HENKILÖSTÖ

Puolangan kunnan henkilöstömäärä 31.12.2024 oli yhteensä 85 (2023:84) henkilöä ja toteutunut työpanos toimintavuonna oli 86 henkilötyövuotta. Henkilöstöstä 62 (2023:65) työskenteli vakituksessa palvelussuhteessa ja määräaikaissä palvelussuhteessa 20 henkilöä (2023:17). Henkilöstö jakautui toimialoittain seuraavasti: Hallinto- ja elinvoimapalvelu 18 (17), sivistystoimiala 42 (45) ja tekninen toimiala 25 (22).

Kunnan henkilöstömenot vuonna 2024 olivat 4,58 milj. euroa (2023:4,41 milj. euroa ja 2022:5,14 milj. euroa) ilman investointeihin kohdistuvia menoja. Vuoden aikana vanhuuseläkkeelle siirtyi viisi (2) henkilöä. Kevan ennusteen mukaan vuosina 2025–2028 aikana eläkkeelle siirtyy 22 työntekijää.

Vuonna 2024 kirjattiin yhteensä 166 koulutuspäivää (2023:144), mikä on keskimäärin 2 päivää/työntekijä (2023:1,7). Vuonna 2024 sattui neljä tapaturmaa, kuten vuonna 2023. Henkilöstöraportissa ei kerrottu tapaturmien syitä.

Sairauspoissaolopäiviä oli 1697 kalenteripäivää (2023:1612, 19,2) eli 20 pv/henkilö. Sairauspoissaoloja vuonna 2022 kertyi 14,27 päivää/työntekijä ja 18,9 pv/hlö. Sairauspoissaolojen määrä on edelleen kasvussa. Henkilöstökertomuksessa todetaan, että yksittäiset pitkät sairausloma nostava kokonaispoissaolomäärää.

Henkilöstön työhyvinvointikysely toteutetaan 2–3 vuoden välein. Laajempi seurantakysely toteutetaan vuoden 2025 aikana. Henkilöstön työhyvinvointia ja työssäjaksamista tuetaan mm. henkilöstöeduin, jotka ovat: ePassi (kulttuuri/liikunta/virkistysetu) 150 euroa/vuosi/työntekijä, työsuohdepolkupyörä, tuettu lounashinta sekä esim. kesäteatteriliput sekä virkistyspäivä.

Kunta on laatinut etätyöohjeen, jonka mukaan etätyö on mahdollista osassa työtehtäviä. Kuntalaisten palvelemiseksi säilytetään riittävät lähipalvelut sekä tarjotaan monipuoliset digipalvelut kuntalaisille ja vapaa-ajan asukkaille.

Puolangan kunnassa on käytössä varhaisen tuen toimintamalli. Sen tavoitteena on auttaa erityisesti esimiehiä tunnistamaan aikaisessa vaiheessa työkyvyn heikkeneminen. Työntekijän auttaminen mahdollisimman varhain tilanteessa, jossa työn sujumisessa ja työkyvyssä ilmenee ongelmia, sairauspoissaolojen ja niiden aiheuttamien kustannusten vähentäminen sekä työhyvinvoinnin ja tuloksellisuuden lisääminen. Esihenkilöiden tehtävänä on ottaa asia rohkeasti puheeksi ja toimia suunnitelmallisesti tilanteen parantamiseksi. Myös työterveyshuollon tehtävänä on työkyvyn ongelmiin puuttuminen varhaisessa vaiheessa. Varhaisen tuen toimintamalliin liittyy myös korvaavan työn ohjeistus, jossa työntekijä on estynyt tapaturman tai sairauden vuoksi tekemästä vakiintunutta tai työsopimuksen mukaisia työtehtäviä kykenee terveyttään vaarantamatta tekemään väliaikaisesti jotakin muuta työtä työnantajalleen.

Tarkastuslautakunta on huolissaan sairauspoissaolojen määrän lisääntymisestä. Tarkastuslautakunta kannustaa käyttämään varhaisen tuen toimintamallin keinoja aktiivisesti sekä toteuttamaan vuosittain työhyvinvointikyselyn.

6 YHTEENVETO

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan toiminta on ollut kokonaisuutena valtuuston asettamien tavoitteiden mukaista. **Arviointikertomuksessa on lihavoituna esitetty nostoja, joita lautakunta erityisesti korostaa.**

Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan ehdotukseen tilinpäätöksen 2024 hyväksymisestä ja esitykseen tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille vuodelta 2024.

Tarkastuslautakunta esittää kiitoksensa henkilökunnalle hyvästä yhteistyöstä ja työstä kunnan asukkaiden hyväksi.

Puolangalla 14. toukokuuta 2025

Heikki Väyrynen
puheenjohtaja

Toivo Moilanen
varapuheenjohtaja

Marjo Jankkila

Virva Suorsa